

ความท้าทายของอาจารย์พยาบาล: การเรียนรู้แบบผสมผสาน(Blended Learning)

Challenges of Nursing Instructors: Blended Learning

นวรรตน์ ไชยมภู¹ และชัยรัตน์ จุสปาโล²

Navarat Waichompu¹ and Chairat Jussapalo²

¹วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

¹Boromarajonani College of Nursing Yala

²คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยหาดใหญ่

²Faculty of Business Administration, Hatyai University

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการสังเคราะห์แนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (BL--Blended Learning) เพื่อเชื่อมโยงให้เห็นถึงความท้าทายในบทบาทของ “อาจารย์พยาบาล” ในการประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อเติมเต็มช่องว่างระหว่างการสอนแบบเผชิญหน้า (face to face learning) กับการเรียนแบบออนไลน์ (online learning) โดยผู้เขียนสรุปออกมาเป็นแนวคิด 3 ด้าน คือ (1) ความท้าทายด้านการผสมผสานการเรียนรู้แบบเผชิญหน้ากับการเรียนออนไลน์ (2) ความท้าทายด้านการผสมผสานวิธีการสอน (3) ความท้าทายด้านการผสมผสานสื่อการสอน เพื่อเป็นแนวทางและสร้างแรงบันดาลใจแก่อาจารย์พยาบาลในการนำการเรียนรู้แบบผสมผสานมาใช้ในสถานศึกษาภายใต้บริบทและสิ่งสนับสนุนเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบผสมผสาน, อาจารย์พยาบาล

Abstract

This article synthesizes the concept of blended learning for links to the challenges in the role of nursing instructors in the application of blended learning for the students to fill the gap between face-to-face learning with online learning applications. The author summed up the concept in three aspects. (1) the challenges of incorporating face-to-face with online learning (2) the challenges of combining teaching methods, (3) the challenges of incorporating teaching methods. To guide and inspire nursing instructors in the use of blended learning in schools, under what context should effective support be given to nursing learners in the 21st century to promote efficient learning?

Keywords: blended learning, nursing instructor

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 รูปแบบการเรียนการสอนหรือวิธีการสอนมีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้นจากศตวรรษที่ 19 และ 20 ที่ส่วนใหญ่เป็นแบบเน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (teacher center) และใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย (lectured method) รวมทั้งการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนยังน้อยนั้นไม่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 9 มาตรา 66 กล่าวว่าผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำให้ได้เพื่อให้ความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสอดคล้องกับหมวด 4 มาตรา 22 ที่กล่าวว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ รูปแบบการเรียนที่น่าสนใจสามารถตอบสนองการเรียนการสอนและเหมาะสมกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นี้ คือการเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) เนื่องจากการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนหลากหลายวิธีโดยคำนึงถึงผู้เรียน สภาพแวดล้อม เนื้อหา สถานการณ์ เพื่อตอบสนองการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสามารถจัดการเรียนการสอนทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนโดยมีการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาแบบออนไลน์มาเป็นส่วนประกอบ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุด เกิดทักษะและเกิดการเรียนรู้ที่ทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นการเรียนรู้แบบผสมผสานจึงมีความเป็นอิสระต่อการเรียนของผู้เรียนมากขึ้น ทั้งในด้านของเวลาและสถานที่ของการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูและผู้เชี่ยวชาญตลอดเวลา ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางการเรียนมากขึ้นโดยที่ผู้เรียนไม่รู้สึกลดดันมีรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและน่าสนใจ โดยการนำเทคโนโลยีที่น่าสนใจในปัจจุบันมาใช้ในการเรียนการสอนครูผู้สอนมีความเครียดน้อยลงกับการสอนทุกเนื้อหาวิชาด้วยมีช่องทางอื่นที่สามารถทดแทนได้ (ภาสกร เรืองรอง,

รุจโรจน์ แก้วอุไร และคณะ, 2557) ซึ่งปัจจุบันมีการนำการเรียนรู้แบบผสมผสานไปใช้อย่างมากและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยชื่อที่ใช้เรียกในช่วงแรกมีหลากหลายเช่น Hybrid Learning หรือ Mixed Learning หรือ Integrated Learning เพื่อแสดงให้เห็นถึงจุดเด่นของรูปแบบการเรียนที่มีการผสมผสานทั้งรูปแบบและวิธีการสอน หรือผสมผสานร่วมกันระหว่างการเรียนแบบปกติหรือในชั้นเรียนกับการเรียนแบบออนไลน์หรือการผสมผสานเทคโนโลยีการเรียนการสอนทุกรูปแบบกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบดั้งเดิมปัจจุบันเพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นจึงนิยมเรียกว่า การเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning)

การเรียนรู้แบบผสมผสานหรือแบบบูรณาการเป็นความหลากหลายที่เปิดโอกาสให้กับการเรียนรู้แบบใหม่ ๆ เป็นการแบ่งปันความรู้ภายในขององค์กร เนื่องจากการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีในด้านการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้แบบผสมผสานซึ่งมีทฤษฎีที่ครอบคลุมถึงวิธีการปฏิบัติเป็นการเข้าถึงการเรียนรู้ที่ดี (Meier, 2016) เนื่องจากความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ดังนั้นองค์กรจะต้องใช้กลยุทธ์แบบผสมผสานเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับเนื้อหาในรูปแบบที่เหมาะสมกับเวลา การเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการรวมสื่อที่หลากหลายที่ผ่านการออกแบบมาเพื่อเติมเต็มซึ่งกันและกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพฤติกรรมเรียนรู้ Singh (2003) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 มาตรา 24 ข้อ 3 กล่าวว่าจัดการกระบวนการเรียนรู้นั้นให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และข้อ 6 ที่กล่าวว่าสถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ สอดคล้องกับ Heinze & Procter (2004) การเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการเรียนรู้ที่จะอำนวยความสะดวก

ความสะดวกโดยการผสมผสานสิ่งที่มีประสิทธิภาพที่แตกต่างกันของการเรียนการสอนและรูปแบบของการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ Singh (2003) ที่พบว่า Blended Learning เป็นคลื่นลูกที่สองของการเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) ซึ่งมีการเพิ่มจำนวนการออกแบบการเรียนรู้ที่มีการทดสอบกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยหลักฐานที่บ่งชี้ว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานนอกจากเป็นทางเลือกที่เพิ่มมากขึ้นแล้วนั้นยังมีประสิทธิภาพมากขึ้นสอดคล้องกับผลการศึกษาของพลอยไพลิน ศรีอำดี (2556) ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบแก้ปัญหาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 2 ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัยที่กำลังศึกษาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 40 คน ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย (1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบแก้ปัญหา (2) บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เรื่องหลักการแก้ปัญหาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักการแก้ปัญหาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ (4) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียน (5) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนแบบผสมผสานด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบแก้ปัญหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ สถิติทดสอบ ค่าที (dependent t-test) ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนแบบผสมผสานด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบแก้ปัญหา อยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 79.73 (2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนแบบผสมผสานด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบแก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 (3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนแบบผสมผสานด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบแก้ปัญหา พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 สอดคล้องกับผลการศึกษาของสายชล จินโจ (2550) เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานรายวิชาการเขียนโปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์ 1 สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนแบบผสมผสานอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีความคงทนในการเรียนของนักเรียน และมีผลสัมฤทธิ์ตามเกณฑ์ที่กำหนด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของชลินุช คนเชื้อ (2553) ที่พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบผสมผสานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ โดยโปรแกรมการเรียนรู้แบบผสมผสานอาจรวมถึงหลายรูปแบบของเครื่องมือการเรียนรู้ เช่น การเรียนด้วยซอฟต์แวร์การเรียนบนเว็บหรือระบบสนับสนุนการปฏิบัติงาน ซึ่งฝังอยู่ภายในสภาพแวดล้อมในการทำงานและการจัดการความรู้ (AynurGecer, 2013) มีการกำหนดกรอบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นของเวลาและสถานที่เพื่ออธิบายการทำงานร่วมกันหรือเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งในเวลาเดียวกันหรือเวลาที่แตกต่างกัน และทั้งสถานที่เดียวกันหรือต่างสถานที่กัน (Staker & Horn, 2012)

ปัจจุบันการเรียนรู้แบบผสมผสานได้รับการยอมรับว่าเป็นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์หรือการเรียนแบบเผชิญหน้าเพียงอย่างเดียว ซึ่งสถาบันการศึกษาหลายแห่งได้ดำเนินการเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อตอบสนองผู้เรียน เป็นรูปแบบการเรียนที่รวมระหว่างการเรียนออนไลน์กับการเรียนแบบเผชิญหน้า และได้รับการยกย่องว่าเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ในการศึกษาสมัยใหม่ซึ่งผลการเรียนของผู้เรียนและความพึงพอใจกับการเรียนรู้แบบผสมผสานมีบทบาทสำคัญในการประเมินประสิทธิภาพของการยอมรับการเรียนรู้ผสมผสาน สอดคล้องกับการศึกษาของ Won Sun Chen & Adrian Yong Tat Yao (2016) ที่พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการนำ E-Learning มาใช้ในการเรียนแบบผสมผสาน ซึ่งสถาบันการศึกษาสามารถใช้เป็นเชิงกลยุทธ์ในการออกแบบการเรียนโดยเฉพาะสำหรับผู้เรียนที่มีอายุน้อย สอดคล้องกับ Insook, L., Jungheon, L., Eunmo, S. & Sunghee, J. (2006) ที่พบว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานมีผลในเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนกว่าการเรียนแบบ

เผชิญหน้ากับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรเทพ เมืองแมน และ แวสาชนันแหวะมะ (2555) ที่พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านก็อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านบรรยากาศการเรียนรู้การสอนมีความพึงพอใจสูงสุด

ดังนั้นการเรียนรู้แบบผสมผสานจึงเป็นความท้าทายของครูผู้ออกแบบในการผสมผสานรูปแบบหรือวิธีการสอน ซึ่งไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้และการสร้างทักษะแห่งการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ให้แก่ผู้เรียน ภายใต้สื่อการสอนแบบออนไลน์ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้แบบผสมผสานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยเพิ่มความท้าทายมากขึ้นเมื่อเป็นอาจารย์พยาบาล เนื่องจากพยาบาลเป็นวิชาชีพเฉพาะที่ให้บริการแก่นุชนยังขาดการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ ดังนั้นการเรียนรู้แบบผสมผสานจึงเป็นความท้าทายของอาจารย์พยาบาลในการนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์เพื่อขับเคลื่อนองค์ความรู้ของนักศึกษาพยาบาลในศตวรรษที่ 21 บทความนี้ผู้เขียนได้ค้นคว้าและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน ขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน การประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบผสมผสาน และความท้าทายของอาจารย์พยาบาลในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อเป็นแนวทางให้แก่อาจารย์พยาบาลหรือผู้ที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนการเรียนรู้แบบผสมผสานในสถานศึกษาภายใต้บริบทและสถานการณ์ที่แตกต่างกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ผสมผสานกับการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่ผู้เรียนกับผู้สอนไม่เผชิญหน้ากัน หรือการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายหรือกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากยุทธวิธีที่หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้เป็นสำคัญซึ่งการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบผสมผสานนั้น

ผู้สอนสามารถใช้วิธีการสอนสองวิธีหรือมากกว่า ในการเรียนการสอน เช่น ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาบทเรียนผ่านเทคโนโลยีผนวกกับการสอนแบบเผชิญหน้า หลังจากนั้นผู้สอนนำเสนอเนื้อหาบทความไว้บนเว็บ ตามด้วยการติดตามผลการดำเนินงานกิจกรรมการเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์หรือระบบการจัดการเรียนรู้ (learning management system) แล้วนำมาสรุปบทเรียนด้วยการอภิปรายร่วมกับอาจารย์ผู้สอนในห้องเรียนสอดคล้องกับแนวคิดของ Smith (2001) ที่ให้นิยามของการเรียนรู้แบบผสมผสานว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนทางไกลโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ข้อความเสียง (voice mail) และการประชุมทางโทรศัพท์ เป็นต้น ผสมผสานกับจัดการศึกษาแบบดั้งเดิม (traditional education) สอดคล้องกับแนวคิดของ Coils&Moonen (2001) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้แบบเผชิญหน้ากับการเรียนแบบออนไลน์เข้าด้วยกัน ซึ่งมีทั้งส่วนประกอบที่เป็นการเรียนรู้ในห้องเรียนและการเรียนแบบออนไลน์โดยใช้จุดเด่นของการเรียนแบบออนไลน์เต็มเต็มช่องว่างของการเรียนในห้องเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Driscoll (2002) เป็นการผสมผสานเทคโนโลยีการสอนในทุกรูปแบบ เช่น วิดีทัศน์ ซีดีรอม การเรียนการสอนบนเว็บ หรือภาพยนตร์ เข้ากับการเรียนแบบเผชิญหน้าระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เป็นโปรแกรมทางการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือ E-Learningกับการสอนในชั้นเรียน (Bernath, 2012) สอดคล้องกับ Bonk & Graham (2003) ที่ให้ความหมายการเรียนรู้แบบผสมผสานไว้ 3 ประการ ประกอบด้วย (1) เป็นการรวมขอบเขตการเรียนการสอนหรือสื่อและเทคโนโลยี (2) เป็นการรวมวิธีการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้และทุกมิติของการเรียนการสอน (3) เป็นการรวมการเรียนแบบออนไลน์และการเรียนแบบเผชิญหน้า สอดคล้องกับปณิตาวรรณพิรุณ (2554) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผสมผสานยุทธวิธีในการเรียนการสอนเข้าด้วยกันโดยใช้สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนและรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายทั้งการเรียนการสอนแบบออนไลน์และการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าเพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนสอดคล้อง Markovic (2010) ที่กล่าวว่าเทคโนโลยีใหม่ๆ สามารถนำไปสู่การเข้าถึง

ที่สำคัญเพื่อการศึกษาและส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้และการสอนที่มีคุณภาพ

ด้านคุณลักษณะในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานได้มีนักวิชาการและนักวิจัยจำแนกรูปแบบที่หลากหลายตามความเหมาะสมของบริบทสถานศึกษาในที่นี้ผู้เขียนขอยกตัวอย่างแนวคิดของ Staker & Horn (2012) ที่มีต่อผู้เรียนในระดับ K-12 สามารถจำแนกออกเป็น 6 รูปแบบ ประกอบด้วย (1) รูปแบบการเรียนการสอนแบบปกติที่มีการเรียนแบบเผชิญหน้าระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนในชั้นเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบออนไลน์เสริมในแต่ละเรื่องหรือแต่ละประเด็นที่กำหนดในหลักสูตรของการเรียนรู้แต่ละครั้งเป็นการใช้การเรียนแบบเผชิญหน้าเป็นแรงในการขับเคลื่อน (2) รูปแบบการเรียนรู้แบบหมุนเวียนตามหลักสูตรเนื้อหาในตารางที่กำหนดของการสอนปกติในชั้นเรียนภายใต้สถานการณ์ที่มีความหลากหลายเป็นการหมุนเวียนผู้เรียนเพื่อเข้าถึงการเรียนรู้ในสถานการณ์ที่แตกต่างตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ (3) รูปแบบการเรียนแบบผสมผสานที่มีความยืดหยุ่นในการปรับใช้ภายใต้สถานการณ์ที่ต่างกันที่ผู้สอนสามารถจัดให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้หลายรูปแบบทั้งการเรียนแบบ Tutoring หรือการเรียนแบบกลุ่มเล็กตามกลุ่มสนใจ (4) รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานที่เน้นการเรียนในห้องเรียนออนไลน์ภายใต้สภาพการณ์ของการใช้ห้องปฏิบัติการทางเทคโนโลยีสารสนเทศเต็มรูปแบบโดยผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้คอยควบคุมให้ความช่วยเหลือทางการเรียนรู้แก่ผู้เรียน (5) รูปแบบของการเรียนแบบผสมผสานด้วยตัวของผู้เรียนเองตามประเด็นหรือหลักสูตรกำหนดเป็นการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลทางการเรียนระหว่างกันหรือระหว่างสถาบัน โดยมีโปรแกรมควบคุมหลักอยู่ที่ห้องปฏิบัติการเพื่อควบคุมและอำนวยความสะดวกในการเรียนในการเรียนรู้แบบผสมผสานด้วยตนเอง (6) รูปแบบการเรียนแบบผสมผสานที่เต็มรูปแบบโดยมีการเรียนแบบออนไลน์ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจากหลักสูตรที่กำหนด โดยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสารสนเทศจะมีบทบาทค่อนข้างสูงต่อกระบวนการขับเคลื่อนในรูปแบบ

จากรูปแบบของการเรียนรู้แบบผสมผสานข้างต้นเห็นได้ว่าการนำเอากระบวนการเรียนแบบผสมผสาน

มาใช้ในการเรียนการสอนนั้น ประเด็นสำคัญคงต้องคำนึงถึงความพร้อมและความเป็นไปได้หลายประการที่จะเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาปรับใช้การเรียนรู้ในลักษณะนี้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ บริบทและความพร้อมทุกด้านเพื่อเกิดผลและประสิทธิภาพสูงสุดของการประยุกต์ใช้ ส่วนคาร์แมน (Carman, 2005) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่สำคัญ 5 ประการ ประกอบด้วย (1) เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจุบันเป็นลักษณะของการเรียนรู้ที่เรียกว่าการเรียนแบบประสานเวลา (synchronous) จากเหตุการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนในช่วงเวลาเดียวกัน เช่นเหตุการณ์ในการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่เรียกว่าห้องเรียนเสมือน (virtual classroom) (2) การเรียนเนื้อหาแบบออนไลน์เป็นลักษณะการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามสภาพความพร้อมหรืออัตราการเรียนรู้ของแต่ละคน รูปแบบการเรียนเช่นการเรียนแบบสื่อปฏิสัมพันธ์ (interactive) การเรียนจากการสืบค้น (internet-based) หรือการฝึกอบรมจากสื่อ CD-ROM (3) การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เป็นสภาพการณ์ทางการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถสื่อสารข้อมูลร่วมกันกับผู้อื่นจากระบบสื่อออนไลน์ เช่น E-Mail, Chat และ Blogs (4) การวัดและประเมินผลการเรียนลักษณะดังกล่าวต้องมีการประเมินผลความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระยะนับตั้งแต่การประเมินผลก่อนเรียน (pre-assessment) การประเมินผลระหว่างเรียน (self-paced evaluation) และการประเมินผลหลังเรียน (post-assessment) เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ให้ดีขึ้นต่อไป (5) วัสดุประกอบการอ้างอิง (reference materials) การเรียนหรือการสร้างงานในการเรียนรู้แบบผสมผสานนั้นต้องมีการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์จากการศึกษาค้นคว้า และอ้างอิงจากหลากหลายแหล่งข้อมูลเพื่อเพิ่มคุณภาพทางการเรียนให้สูงขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของ ระวัง แก้วสุกใสและชัยรัตน์ จุสปาโล (2556) ผู้สอนควรมีแนวปฏิบัติที่สำคัญเพื่อให้การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มีประสิทธิภาพคือศึกษารวมชาติของระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่จะนำมาใช้อย่างชัดเจนและสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยรัตน์ จุสปาโล (2554) ที่กล่าวว่า กลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นการกำหนดแนวทางการใช้สารสนเทศ โดยองค์กร

วิเคราะห์เทคโนโลยีที่มีความเหมาะสมกับองค์กรและได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นมาใช้งานจริงในองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานในองค์กรเกิดผลผลิตภาพ

สรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการเรียนที่ใช้กิจกรรมทางออนไลน์ผสมผสานกับการเรียนในห้องเรียนโดยใช้สื่อที่มีความหลากหลายให้เหมาะกับบริบทและสถานการณ์การเรียนรู้เพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ภายหลังการเรียน ซึ่งไม่มีเกณฑ์ที่ตายตัวว่าจะควรผสมผสานกันในส่วนใดเท่าไร แต่เน้นการจัดกิจกรรมที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนภายใต้การออกแบบที่เหมาะสม เช่น ารรวมรูปแบบการเรียนการสอน รวมวิธีการเรียนการสอน รวมการเรียนแบบออนไลน์และรูปแบบการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การจัดทำหลักสูตรหรือโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ ล้วนแล้วต้องผ่านกระบวนการออกแบบเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่นเดียวกับการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งมีนักวิจัยหลายท่านเสนอเกี่ยวกับขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานตามความเหมาะสมภายใต้บริบทของสถานศึกษา ผู้สอนและผู้เรียน บทความนี้ ผู้เขียนขอกล่าวถึงแนวคิดของนักวิจัย 2 ท่าน ดังนี้ Seels & Glasgow (1997) โดยใช้แนวคิดวิธีระบบ (system approach) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้ (1) ขั้นการวิเคราะห์และการวางแผน (analysis and planning) ประกอบด้วย การวิเคราะห์องค์กร ผู้สอน ผู้เรียน และรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ภายใต้ความต้องการขององค์กร ผู้เรียน และทรัพยากรสนับสนุน แล้ววางแผนเพื่อการนำไปใช้ อาจมีการทดสอบหรือนำร่องตามด้วยการประเมินผล เพื่อนำไปสู่การสร้างวงจรในการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบกระบวนการทำงาน (2) ขั้นการออกแบบ (design solutions) การนำวัตถุประสงค์การเรียนรู้เป็นฐาน แล้วออกแบบเพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ภายใต้ประเภทของการเรียนรู้ (taxonomy) บริบทที่เกี่ยวข้อง (local context) ได้แก่ การทำงาน (on-the-job) การฝึกปฏิบัติ (practicum) ห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการ และการเรียนรู้ร่วมกัน (collaboration) การออกแบบผู้เรียน

(audience) ได้แก่ การเรียนด้วยการนำตนเอง (Self-Directed) การเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (peer-to-peer) การเรียนแบบผู้ฝึกสอนและผู้เรียน (trainer-learner) และการเรียนแบบผู้ให้คำปรึกษากับผู้เรียน (mentor-learner) (3) ขั้นการพัฒนา (development) ภายใต้อีก 3 องค์ประกอบดังนี้ (3.1) แบบไม่ผสมผสานเวลา (asynchronous) ได้แก่ ไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์ กระดานข้อความ เวทีเสวนา และการสนทนาแบบปฏิสัมพันธ์ เครื่องมือที่ใช้องค์ความรู้เป็นฐาน ระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสนับสนุนการเรียน ระบบบริหารจัดการเนื้อหาการเรียนรู้ ระบบบริหารจัดการการเรียนรู้ เครื่องมืออินเทอร์เน็ต เว็บเบราว์เซอร์ ระบบติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน บทความ เว็บฝึกอบรม การติดตามงานที่มอบหมาย การทดสอบ การทดสอบก่อนเรียนการสำรวจ การชี้แนะแบบมีส่วนร่วม เครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และการประชุมที่มีการบันทึกเสียงและฟังซ้ำได้ (3.2) แบบผสมผสานเวลา (synchronous) ได้แก่ การประชุมผ่านเสียง การประชุมผ่านวิดีโอ การประชุมผ่านดาวเทียม ห้องปฏิบัติการแบบออนไลน์ ห้องเรียนเสมือน การประชุมผ่านระบบออนไลน์ และการอภิปรายออนไลน์และ (3.3) แบบเผชิญหน้า (face-to-face) ได้แก่ ห้องเรียนแบบดั้งเดิม ห้องปฏิบัติการ การเผชิญหน้าการประชุม การเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มหาวิทยาลัยที่ปรึกษา กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ทีมสนับสนุน และการแนะนำในการเรียน (4) ขั้นการนำไปใช้ (implementation) เป็นการนำระบบการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสานไปใช้ โดยการกำหนดประเด็น แนวทางการนำไปใช้ การวางแผนการนำไปใช้ การวางแผนการใช้เทคโนโลยี และการวางแผนในประเด็นอื่น ๆ ที่อาจเกี่ยวข้องให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำระบบการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสานไปใช้ได้แก่ ผู้เรียน เพื่อนร่วมเรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษาเกิดการยอมรับ และมีความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (5) ขั้นการประเมินผล (evaluation) เป็นการวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสาน ทำโดยการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (achieve objectives) ของผู้เรียน โดยเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน รวมถึงการประเมินงบประมาณค่าใช้จ่ายในการพัฒนาระบบการเรียนการสอน

แนวคิดของ Osvaldo Muniz-Solari & Christine Coats (2009) จากมหาวิทยาลัย Beijing Normal University ที่มีส่วนคล้ายกับขั้นตอนการออกแบบของ Seels & Glasgow (1997) แต่ลดขั้นตอนเหลือ 3 ขั้นตอนหลักดังนี้ (1) ขั้นตอนการวิเคราะห์ (pre-analysis) เป็นขั้นตอนแรกของการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยพิจารณาองค์ประกอบดังนี้ (1.1) การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้เรียน (1.2) การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ (1.3) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งผลลัพธ์หรือข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนนี้จะนำไปใช้ในขั้นต่อไป (2) ขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมและการออกแบบวัสดุการเรียนรู้ (design of activity and resources) เป็นขั้นตอนที่สองที่นำผลลัพธ์หรือข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนแรกมาออกแบบกิจกรรมและวัสดุการเรียนรู้ สามารถจำแนกออกเป็น 3 ส่วนย่อยๆ ได้แก่ (2.1) การออกแบบภาพรวมประกอบด้วย กลยุทธ์กิจกรรมการเรียนรู้และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้แบบผสมผสาน (2.2) การออกแบบกิจกรรมแต่ละหน่วยเรียน ประกอบด้วยนิยามผลการกระทำของผู้เรียนกิจกรรมในแต่ละวัตถุประสงค์การจัดกลุ่มของกิจกรรมทั้งหมดการประเมินผล (2.3) การออกแบบและพัฒนาวัสดุการเรียนรู้ประกอบด้วย การเลือกสรรเนื้อหาสาระการพัฒนากรณีต่างๆ การนำเสนอผลการออกแบบและการพัฒนาผลที่ได้จากขั้นตอนที่สองเพื่อเป็นรายละเอียดของการออกแบบบทเรียนในแต่ละส่วน (3) ขั้นตอนการประเมินผลการเรียนการสอน (instructional assessment) เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน ประกอบด้วย การประเมินผลการจัดการสอบและการประเมินผลกิจกรรมทั้งหมด ซึ่งผลที่ได้จากขั้นตอนนี้เพื่อนำไปพิจารณาตรวจสอบการออกแบบในแต่ละขั้นที่ผ่านมาทั้งหมด เพื่อให้การเรียนรู้แบบผสมผสานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลกับผู้เรียนอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่าขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานของ Seels & Glasgow (1997) ตามแนวคิดวิธีระบบ (system approach) ช่วยให้ผู้สอนมีทิศทางในการออกแบบได้อย่างเหมาะสมเนื่องจากเป็นกระบวนการที่ช่วยวิเคราะห์สถาบันการศึกษาว่ามีความพร้อมในการเรียนรู้แบบผสมผสานหรือไม่ รวมทั้งยังช่วยให้ออกแบบมีความ

เหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ส่วนขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานของ Osvaldo Muniz-Solari & Christine Coats (2009) ซึ่งมีส่วนคล้ายกับแนวคิดของ Seels & Glasgow (1997) แต่ลดขั้นตอนเหลือเพียง 3 ขั้นตอนเป็นการมองภาพกว้างๆ โดยนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละขั้นตอนมาใช้ประโยชน์ในการออกแบบขั้นตอนไป เพื่อพัฒนาขั้นตอนการเรียนรู้แบบผสมผสานให้เกิดคุณภาพซึ่งมีส่วนคล้ายกับวงจรคุณภาพของเดมिंग

การประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนแบบผสมผสาน

ปัจจุบันการเรียนแบบผสมผสานมีการเติบโตเพิ่มขึ้นเนื่องจากการเรียนการสอนในอดีตจะมีช่องว่างหรือระยะห่างระหว่างกันค่อนข้างมาก โดยมีการจัดการเรียนการสอนที่มีรูปแบบเฉพาะ การดำเนินการที่ต่างกัน การใช้สื่อและเครื่องมือที่แตกต่างกัน และมีสถานที่ในการเรียนที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีกลุ่มผู้เรียนที่ต่างกัน แต่ในขณะที่เดียวกันนั้นการเรียนแบบทางไกลก็กำลังมีการเติบโตและแผ่ขยายอย่างรวดเร็วและเข้ามาในรูปของเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่มีความเป็นไปได้สูงว่าการเรียนแบบออนไลน์นั้นจะมีการแผ่ขยายเข้ามาสู่การเรียนในชั้นเรียนอย่างรวดเร็วในปัจจุบันการเรียนแบบออนไลน์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมในการเรียนการสอนในชั้นเรียนเกิดเป็นการเรียนแบบผสมผสานขึ้นมาซึ่งแนวโน้มในอนาคตการเรียนแบบผสมผสานจะมีการขยายตัวมากขึ้นตามรูปแบบการเรียนแบบออนไลน์ที่จะมีการเติบโตขึ้นมากกว่าปัจจุบันจึงส่งผลให้การเรียนแบบผสมผสานนั้นมีการขยายวงกว้างออกไปจากเดิมสอดคล้องกับแนวคิดของ Finn & Bucci (2004) การเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการรวมด้านบวกของการเรียนแบบออนไลน์กับการเรียนแบบเผชิญหน้าและสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิตติพัฒน์ โกเมนพรณกุล (2554) เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานวิชาชีพปฏิบัติ กิตาร์ 1 สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานอยู่ในระดับมาก

การเรียนรู้แบบผสมผสานจึงเป็นการจัดการเรียนที่สามารถสนับสนุนให้เกิดการช่วยเหลือแก่ผู้เรียน โดย

คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งภายในชั้นเรียน และภายนอกชั้นเรียน โดยมีผู้ให้คำปรึกษาและสนับสนุนช่วยเหลือด้านการเรียนทั้งทางการพูดคุยผ่านปฏิสัมพันธ์ โดยบุคคลจริงระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน การให้คำปรึกษาให้ความช่วยเหลือรวมทั้งการสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนระหว่างผู้เรียนเป็นคู่หรือเป็นกลุ่มอีกทั้งการเชื่อมโยงไปสู่ผู้เชี่ยวชาญด้านอื่น ทั้งผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและภายในชั้นเรียน (จิตติชัย รักบำรุง, 2555) สอดคล้องกับการศึกษาของ Boyle, Bradley, Chalk, Jones, & Pickard (2003) ที่มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดความสำเร็จ โดยใช้การผสมผสานระหว่างการเรียนรู้แบบดั้งเดิม ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้บนเครือข่าย (online resources) และสนับสนุนการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหา (tutorial support) พบว่าการเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ทางเนื้อหา เพื่อสอนเนื้อหาใหม่ และการใช้แหล่งความรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีผลต่อการช่วยพัฒนาการเรียนรู้ให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จเป็นรายบุคคลมากขึ้นกว่าการสอนแบบดั้งเดิมเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้คอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตยังช่วยลดระยะเวลาในการเข้าชั้นเรียนของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยสอดคล้องกับการศึกษาของ นุสรานามเดช (2557) ที่พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียนแบบผสมผสานระดับดีมากและสอดคล้องกับการศึกษาของ Cottrell & Robinson (2003) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการลดเวลาการเรียนภายในชั้นเรียน เพื่อเอื้อต่อการเปิดหลักสูตรสำหรับนักศึกษาที่อยู่ห่างไกลได้มีโอกาสทางการเรียน พบว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานที่มีการจัดการเรียนรู้นอกชั้นเรียนโดยอาศัยเครื่องมือทางเทคโนโลยีการศึกษาคือการเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้สามารถลดระยะเวลาในการเรียนภายในชั้นเรียนให้ลดลงได้ นอกจากนี้จากการสอบถามผู้เรียน พบว่า มีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเนื่องจากช่วยลดระยะเวลาในการเข้าชั้นเรียนลง และยัง พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นแนวทางในการเพิ่มจำนวนนักศึกษาในหลักสูตรให้มากขึ้น การเรียนรู้แบบผสมผสานจึงเป็นการใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้านการออกแบบการเรียนการสอน

รวมถึงการจัดประสบการณ์ของผู้เรียนให้มีรูปแบบที่หลากหลายเช่น การสอนแบบนำเสนอเนื้อหาใหม่ การสอนแบบจำลองสถานการณ์ และการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้เมื่อการเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลและสารสนเทศได้อย่างหลากหลาย ครูผู้สอนจึงควรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์คัดเลือกข้อมูลหรือสารสนเทศของผู้เรียน รวมทั้งชี้แนะการรับข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมและน่าเชื่อถือให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นการเรียนรู้แบบผสมผสานจึงมีข้อดีหลายประการที่สำคัญคือเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายในรูปแบบการผสมผสาน เหมาะสำหรับคนรุ่นใหม่ในอนาคตที่เป็นยุคที่ผู้คนใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายออนไลน์ มีการติดต่อสื่อสารกับผู้สอนทั้งในและนอกชั้นเรียน (นุสรานามเดช, 2557) เป็นการสร้างและพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศที่บูรณาการแบบหลอมรวมสื่อระหว่างเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีการสื่อสาร และเทคโนโลยีแพร่ภาพกระจายเสียงให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายทุกที่ ทุกเวลา ทุกอุปกรณ์ตลอดจนการต่อยอดสู่การผลิตเชิงธุรกิจสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยความคิดสร้างสรรค์ การสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดความท้าทายต่อความสำเร็จตลอดจนการสนับสนุนจากผู้บริหารและชุมชน (กิตติพร เนาว์สุวรรณ และชัยรัตน์ จุสปาโล, 2557)

สรุปได้ว่าประโยชน์การเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการนำการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าซึ่งส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยผู้สอนให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนผ่านการเรียนรู้รวมกับการนำการเรียนรู้แบบออนไลน์ซึ่งมีความยืดหยุ่นทั้งด้านเวลาและสถานที่ซึ่งไม่สามารถทำได้ในการเรียนในห้องเรียน ดังนั้นการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการเติมเต็มการเรียนรู้ทั้งสองแบบที่กล่าวมา โดยผู้เรียนจะได้รับการสนับสนุนจากสื่อการสอนบนเว็บไซต์ โดยผู้เรียนสามารถบริหารเวลาและวางแผนการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสมภายใต้ศักยภาพของตนเอง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานสามารถช่วยสร้างการเรียนรู้แบบร่วมมือ (co-operative learning) เพื่อร่วมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนในกลุ่มเดียวกันหรือต่างกลุ่ม

รวมถึงเพื่อนต่างสถานศึกษา โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลา และสถานที่ รวมทั้งผู้เรียนที่ไม่กล้าแสดงออกยังสามารถแสดงความคิดเห็นหรือสอบถามข้อสงสัยผ่านแบบเรียนออนไลน์ได้ตลอดเวลาเป็นการสร้างทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ความท้าทายของอาจารย์พยาบาลในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้แบบผสมผสานเข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้นเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่างๆ ที่เติบโตแบบก้าวกระโดด ทำให้การเข้าถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนเพิ่มมากขึ้นด้วย ซึ่งการเข้าถึงการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียนนั้นล้วนมีแต่ประโยชน์และเหมาะสมกับผู้เรียนที่แตกต่างกันจึงเป็นสิ่งที่ดีที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนด้านเทคโนโลยี แต่ความเติบโตที่เกิดขึ้นก็มาพร้อมกับความท้าทายของผู้สอนในการออกแบบการเรียนรู้ภายใต้ความเจริญก้าวหน้าที่เกิดขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน และเพิ่มความท้าทายมากขึ้นเมื่อผู้สอน คือ อาจารย์พยาบาลซึ่งเป็นการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามกรอบคุณวุฒิมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษารวมกับมาตรฐานวิชาชีพ ดังนั้นในฐานะผู้สอน อาจารย์พยาบาลจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อบรรลุผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ โดยรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นทางเลือกหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ จากการสังเคราะห์แนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้เขียนขอสรุปแนวคิดเกี่ยวกับความท้าทายของอาจารย์พยาบาลกับการเรียนรู้แบบผสมผสานออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ความท้าทายด้านการผสมผสานการเรียนรู้แบบเผชิญหน้ากับการเรียนออนไลน์

นับว่าเป็นความท้าทายอย่างสูงของอาจารย์พยาบาลในการผสมผสานการเรียนรู้ทั้งสองให้มีความลงตัวและเหมาะสมภายใต้บริบทของสถาบันการศึกษา ซึ่งปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาพยาบาลทุกสถาบันการศึกษาแล้วแต่ยึดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 ดังนั้น

ความท้าทายของอาจารย์พยาบาลในการออกแบบการเรียนรู้แบบเผชิญหน้ากับการเรียนรู้แบบออนไลน์ผู้เขียนขอสรุปตามแนวคิดการตั้งวัตถุประสงค์ที่ดี SMARTgoal ด้วยเหตุผลที่ว่าจัดการใด ๆ ล้วนต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการต่อไป เช่นเดียวกันกับการเรียนรู้ผสมผสานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเติมเต็มซึ่งกันและกันระหว่างการเรียนรู้แบบเผชิญหน้ากับการเรียนออนไลน์

ดังนั้นผู้เขียนขออธิบายความท้าทายของอาจารย์พยาบาลด้านการผสมผสานการเรียนรู้แบบเผชิญหน้ากับการเรียนออนไลน์โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดหลักการตั้งวัตถุประสงค์ที่ดี SMART มาใช้ในการอธิบายความท้าทายด้านการผสมผสานการเรียนรู้แบบเผชิญหน้ากับการเรียนออนไลน์ประกอบด้วย

1.1 มีความเฉพาะเจาะจง (Specific: S) ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกสำหรับความท้าทายของอาจารย์พยาบาลซึ่งต้องกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้แบบผสมผสานให้มีความเฉพาะและเจาะจงว่าจะทำอะไร กับใคร ที่ไหน และเวลาใด เช่น การกำหนดภายหลังการเรียนด้วยการสาธิตและคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction--CAI) เรื่องการตรวจครรภ์นักศึกษาสามารถอธิบายการตรวจครรภ์ได้ถูกต้อง ซึ่งเป็นเรื่องที่ท้าทายแต่สามารถทำได้หากมีความชัดเจนของวัตถุประสงค์การเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยอาจารย์พยาบาลต้องเข้าใจรายละเอียดของวิชาอย่างท่องแท้เพื่อนำมาออกแบบการเรียนรู้ผสมผสานให้เกิดความลงตัวและครอบคลุมรายละเอียดตามที่ต้องการเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้

1.2 วัดผลการเรียนรู้ได้ (Measurable: M) เมื่อมีการเรียนรู้แบบผสมผสานเกิดขึ้นแล้ว ความท้าทายอันดับต่อมาของอาจารย์พยาบาล คือ การสร้างแบบวัดหรือแบบประเมินการเรียนรู้แบบผสมผสานให้มีความเหมาะสมและเฉพาะเจาะจงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยสามารถวัดได้ว่าผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลจากการเรียนรู้แบบผสมผสานเช่น การสร้างแบบประเมินการตรวจครรภ์จากการสาธิตย้อนกลับและประเมินจากการตอบคำถามจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งเป็นการประเมินการเข้าถึง

คอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่นำมาใช้และประเมินองค์ความรู้จากการสอนด้วยการสาธิตและการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

1.3 บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Attainable: A) เมื่อมีการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน ออกแบบการวัดและประเมิน ขั้นตอนต่อมาสิ่งที่ท้าทายอาจารย์พยาบาลคือ สิ่งที้ออกแบบมาสามารถทำได้จริงหรือไม่ ผู้สอนตั้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ไว้สูงเกินความสามารถของผู้สอนและผู้เรียนหรือไม่ รวมทั้งความเป็นไปได้ภายใต้บริบทของสถาบันศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนของผู้บริหารที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบผสมผสาน ความพร้อมของผู้สอนและผู้เรียน เช่น ภายหลังจากการประเมินการตรวจครรภ์ นักศึกษาสามารถบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้คือสามารถตรวจครรภ์ได้ถูกต้อง

1.4 นำมาปฏิบัติได้จริง (Relevant & Realistic: R) ขั้นตอนต่อมาหลังจากสามารถทำได้แล้วนั้น อาจารย์พยาบาลต้องตระหนักว่าสามารถที่จะนำการเรียนรู้แบบผสมผสานที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้งสองอย่างลงสู่การปฏิบัติได้จริงหรือไม่ภายใต้ความพร้อมของสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น ภายหลังจากการออกแบบการสอนโดยการสาธิตภายในห้องเรียนตามด้วยการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยการนำรูปแบบการสอนทั้งสองอย่างมาทดลองก่อนการสอนจริงว่าสามารถทำได้จริงหรือไม่

1.5 เหมาะสมกับระยะเวลา (Timely: T) ความท้าทายต่อมาเป็นความท้าทายด้านเวลาซึ่งซ่อนเร้นอยู่ในทุก ๆ กระบวนการและทุกขั้นตอนของความท้าทายในการผสมผสานทั้งสองการเรียนรู้ อาจารย์พยาบาลต้องกำหนดเป้าหมายด้านเวลาให้ชัดเจนเพื่อลดความสับสนทั้งผู้สอนและผู้เรียน เช่น กำหนดว่าวันนี้เวลานี้ควรเรียนรู้แบบผสมผสานรูปแบบใด รวมทั้งการกำหนดช่วงเวลาในการประเมินผลการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนก่อนที่จะเริ่มการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยในการบริหารเวลาของผู้เรียนเช่น กำหนดชั่วโมงการสอนโดยการสาธิตภายในห้องเรียนจำนวน 1 ชั่วโมง ตามด้วยการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนจำนวน 2 ชั่วโมงเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนทั้งสองรูปแบบ อาจารย์พยาบาลต้องทำการประเมินว่าระยะเวลาที่ตั้งไว้มีความเหมาะสมหรือไม่เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการสอนด้านเวลาในครั้งต่อไป

2. ความท้าทายด้านการผสมผสานวิธีการสอน

เป็นความท้าทายของอาจารย์พยาบาลที่มุ่งเน้นการออกแบบกลวิธีการสอนให้มีความเหมาะสมและเชื่อมโยงเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยบทความนี้ผู้เขียนขอเสนอแนวคิดความท้าทายด้านการผสมผสานวิธีการสอน ตามแนวคิด MIND ซึ่งเกิดจากการสังเคราะห์ของผู้เขียนที่เชื่อว่าการที่จะประสบความสำเร็จในการนำการเรียนรู้แบบผสมผสานมาใช้ในสถานศึกษานั้นผู้สอนควรปรับเปลี่ยนความคิด (mindset) จึงเป็นที่มาของแนวคิด MIND ซึ่งประกอบด้วย

2.1 การผสมผสาน (Mixed: M) โดยการผสมผสานวิธีการสอนเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยหนึ่งรายวิชาอาจมีวิธีการสอนทั้งแบบเผชิญหน้ากับการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากวิธีการสอนที่ผ่านการผสมผสานอย่างลงตัว ภายใต้จุดเน้นของเนื้อหาที่ผู้เรียนควรได้รับ รวมทั้งความเหมาะสมของระยะเวลาที่ต้องใช้ในแต่ละวิธีการสอน เช่น ให้นักศึกษาแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับบทบาทหัวหน้าแวนและให้นักศึกษาตอบคำถามผ่านโปรแกรม Kahoot ซึ่งเป็นเครื่องมือสร้างเกมตอบคำถามออนไลน์แบบฟรีไม่มีค่าใช้จ่าย สามารถใช้งานได้ผ่าน Smartphone ที่ทุกคนมีติดตัวอยู่ตลอดเวลา เพียงแต่ต้องใช้ผ่านอินเทอร์เน็ตด้วยเท่านั้นเมื่อเข้าสู่เกมของ Kahoot จะมีการแสดงจำนวนผู้เข้าร่วมเล่นเกม ผลการตอบคำถามในการแข่งขัน และลำดับของผู้เข้าร่วมแข่งขันแบบทันทีทันใดหลังการตอบคำถามและเกมเสร็จสิ้นนอกจากนั้นยังมีวิธีการใช้งานที่ง่ายและสะดวก

2.2 การบูรณาการ (Integrate: I) เป็นความท้าทายของอาจารย์พยาบาลที่ต้องบูรณาการวิธีการสอนให้มีความเหมาะสมและสามารถเชื่อมโยงให้ผู้เรียนเข้าถึงรายละเอียดวิชาเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ เพราะวิธีการสอนแต่ละวิธีล้วนมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ดังนั้นความท้าทายจึงอยู่ที่ความสามารถของผู้สอนในบูรณาการวิธีการสอน ซึ่งการบูรณาการวิธีการสอนให้มีความลงตัวกับเนื้อหา รายวิชานอกจากส่งเสริมการเรียนรู้และยังช่วยสร้างแรงจูงใจและความกระหายในการเรียนรู้เช่นการบูรณาการวิธีการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติกับวิธีสอนโดยเกม

ซึ่งวิธีการสอนทั้งสองวิธีช่วยเติมเต็มการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แตกต่างกัน โดยวิธีการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น ได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง ส่วนวิธีสอนโดยใช้เกมซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับการเล่นอย่างเพลิดเพลิน

2.3 ธรรมชาติผู้เรียน (Nature of student: N) ซึ่งเป็นความท้าทายของอาจารย์พยาบาลที่ต้องทราบธรรมชาติของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อออกแบบวิธีการสอนให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2555) ที่ระบุลักษณะ 8 ประการของเด็กศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย (1) มีอิสระที่จะเลือกสิ่งที่ตนพอใจ แสดงความเห็นและลักษณะเฉพาะของตน (2) ต้องการแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้ตรงตามความพอใจและความต้องการของตน (customization & personalization) (3) ตรวจสอบหาความจริงเบื้องหลัง (scrutiny) (4) เป็นตัวของตัวเองและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อรวมตัวกันเป็นองค์กร เช่น ธุรกิจ รัฐบาลและสถาบันการศึกษา (5) ความสนุกสนานและการเล่นเป็นส่วนหนึ่งของงาน การเรียนรู้และชีวิตทางสังคม (6) การร่วมมือและความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของทุกกิจกรรม (7) ต้องการความเร็วในการสื่อสาร การหาข้อมูลและตอบคำถาม และ (8) สร้างนวัตกรรมต่อทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต ดังนั้นเมื่อผู้สอนทราบถึงธรรมชาติของผู้เรียนก็จะเป็นการง่ายในการผสมผสานวิธีการสอนให้มีความเหมาะสม ตามด้วย

2.4 การออกแบบ (Design: D) โดยอาจารย์พยาบาลต้องออกแบบเพื่อผสมผสานวิธีการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้โดยการมองให้กว้างและลึกกว่าวิธีการสอนแต่ละวิธีมีจุดเน้นในการสนับสนุนการเรียนรู้แบบผสมผสานอย่างไร เช่น การเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem based learning) ซึ่งมีจุดมุ่งเน้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) โดยผู้สอนอาจผสมผสานกับวิธีการสอนแบบออนไลน์โดยใช้ E learning ผู้สอนอาจแขวนจอทีวีหรือสถานการณ์ หรือวิดีโอที่เติมเต็มการเรียนรู้หลังจากที่ทำการเปิดจอทีวีในห้องเรียน หลังจากนั้นผู้สอนอาจทำการทดสอบความรู้โดยการตั้งคำถามผ่านช่องทาง Web Blog เพื่อประเมินผล การเรียนรู้ว่าผู้เรียนผ่านวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

3. ความท้าทายด้านการผสมผสานสื่อการสอน

บทความนี้ผู้เขียนขอสรุปความท้าทายของอาจารย์พยาบาลด้านการผสมผสานสื่อการสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยการประยุกต์ตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน (learning style) ของ Fleming, N.D. & Mills, C. (1991) อ้างถึงในกลุ่มพัฒนาการศึกษา สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข (2559) ที่เรียกว่า VARK learning style ซึ่งเป็นสไตล์ของผู้เรียน ดังนั้นบทความนี้ผู้เขียนขอเสนอแนวคิดความท้าทายด้านการผสมผสานสื่อการสอนด้วยแนวคิด VARK ตามการเรียนรู้ตามความชอบหรือความถนัดในการรับข้อมูลของผู้เรียนประกอบด้วย

3.1 ผู้เรียนที่ชอบการเรียนรู้จากการดู (Visual: V) เป็นความท้าทายของอาจารย์พยาบาลในการแบบสื่อการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่ชอบการเรียนรู้ด้วยภาพหรือสัญลักษณ์ เช่น แนวปฏิบัติ (guide line) สัญลักษณ์ (symbol) แผนผัง (diagram) แผนภาพ กราฟ หนังสือ วิดีโอ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น การทำหนังสือเกี่ยวกับกลไกการช่วยคลอด โดยหนังสือ คือ สื่อการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชอบการเรียนรู้จากการดู

3.2 ผู้เรียนที่ชอบการเรียนรู้จากการฟัง (Aural or Auditory: A) โดยอาจารย์พยาบาลสร้างสื่อที่กระตุ้นการเรียนรู้ด้วยเสียงเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่ชอบการเรียนรู้ที่สื่อด้วยเสียง ซึ่งผู้เรียนกลุ่มนี้จะเรียนรู้ได้ดีผ่านโสตประสาทหรือผ่านการได้ยิน เช่น การฟังบรรยาย ฟังเทปต่าง ๆ การสนทนากลุ่มย่อย แม้แต่การพูดคุยกับตนเองหรือพูดกับหนังสือที่อ่านอยู่ เนื่องจากกำลังใช้ความคิดผ่านการพูดตัวอย่างเช่น การสอนด้วยวิธีการได้วาที่เกี่ยวกับภาวะเสี่ยงในหญิงตั้งครรภ์อายุน้อยกว่า 17 ปี กับอายุมากกว่า 35 ปี เป็นการฝึกผู้เรียนเกี่ยวกับทักษะการฟังเพื่อจับประเด็นในการได้ตอบภายใต้เหตุผล : โดยประเด็นการได้วาที่สื่อการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชอบการเรียนรู้จากการฟัง

3.3 ผู้เรียนที่ชอบการเรียนรู้จากการอ่าน (Read or Write: R) เป็นการคิดค้นเพื่อสร้างสื่อที่กระตุ้นการเรียนรู้ด้วยอักษร เนื่องจากผู้เรียนกลุ่มนี้จะชื่นชอบข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร เน้นการรับและส่งข้อมูลเช่น วิเคราะห์

ตามใบงาน โจทย์ปัญหา วิเคราะห์สถานการณ์ การอ่านศัพท์ หรือบัตรคำ รวมทั้งการอ่านงานวิจัยและเอกสารประกอบการสอนต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น การใช้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem Based Learning) ซึ่งเป็นการส่งเสริมทักษะการอ่านในการค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตนเองตั้งไว้โดยโจทย์ปัญหา คือสื่อที่ใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชอบการเรียนรู้จากการอ่าน

3.4 ผู้เรียนที่ชอบการเรียนรู้จากการเคลื่อนไหวร่างกาย (Kinesthetic: K) เป็นการออกแบบของอาจารย์พยาบาลในการสร้างสื่อการเรียนรู้ที่สื่อด้วยสัมผัสและการกระทำเป็นการใช้ประสบการณ์และการลงมือปฏิบัติ (learning by doing) เช่น การเรียนแบบสถานการณ์จำลอง (simulation) การสาธิตย้อนกลับ (demonstration) บทบาทสมมติ (role playing) รวมทั้งการเรียนรู้ด้วยเกมต่างๆ ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหวร่างกายตัวอย่างเช่น การใช้การประเมินทักษะทางคลินิกด้วย (Objective Structured Clinical Examination--OSCE) มาใช้ในการประเมินการทำคลอด โดยโจทย์สถานการณ์ คือ สื่อที่ใช้ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชอบการเรียนรู้จากการเคลื่อนไหวร่างกาย

จากความท้าทายของอาจารย์พยาบาลในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ผู้เขียนกล่าวมาทั้ง 3 ด้าน จะเห็นได้ว่าผู้เขียนมีมุมมองการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานจากภาพใหญ่ลงมามีเล็ก คือ ความท้าทายด้านรูปแบบการเรียน ความท้าทายด้านวิธีการสอน และความท้าทายด้านสื่อการสอน ซึ่งความท้าทายแต่ละด้านนั้นมีความเชื่อมโยงและต่อเนื่องกันและในที่นี้ผู้เขียนขอยกตัวอย่างการประยุกต์ใช้ Web 2.0 มาใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเนื่องจากรูปแบบการสื่อสารและการเรียนรู้เปลี่ยนไปจากการเรียนรู้เพียงในห้องเรียนเปลี่ยนเป็นการเรียนรู้นอกห้องเรียนเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวเป็นไกลตัวกลายเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนั้นการเรียนรู้จากการฟังบรรยายจากผู้สอนเพียงอย่างเดียวก็เปลี่ยนเป็นการเสนอความคิดเห็นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ซึ่ง Web 2.0 ซึ่งเป็น Social network ที่เน้นการแบ่งปัน การแชร์กัน และให้ความสำคัญกับผู้เข้าชมเว็บไซต์โดยผู้ที่เข้าไปใช้งานจะมีส่วนร่วมด้วยเว็บนั้น ๆ มากขึ้นและไม่ใช่แค่เพียงแวะ

เข้ามาเยี่ยมชมหรืออ่านอย่างเดียวแต่ยังมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ให้กับเว็บไซต์นั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Tim O'Reilly (2005) ที่กล่าวว่า Web 2.0 เป็น Network มีการเชื่อมต่อของอุปกรณ์ต่าง ๆ โดย Web 2.0 applications มีข้อดีต่าง ๆ เช่น สามารถ Update Software อย่างต่อเนื่อง ทำให้ Software มีการพัฒนาตลอดเวลาทำให้ผู้ใช้เพิ่มมากขึ้น โดย Web 2.0 สามารถใช้งานข้อมูลและเรียบเรียงข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้ รวมถึงข้อมูลของแต่ละบุคคลด้วย ในขณะที่ข้อมูลของตนเองนั้นก็สามารถให้ผู้อื่นเข้ามาใช้งานหรือแก้ไขทำให้เกิด Network รูปแบบใหม่จึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำมาใช้เป็นช่องทางในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานนั้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นจุดสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้โดย Web 2.0 สามารถแบ่งปันข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้สอนและผู้เรียนผ่านอินเทอร์เน็ตรวมถึงการใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์แบบพกพา ซึ่งไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าผู้เรียนในยุคนี้ไม่สามารถเข้าถึงได้เนื่องจากปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่สนับสนุนการเรียนรู้ผ่านระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานสามารถนำประโยชน์ของ Web 2.0 มาใช้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดย Web 2.0 ช่วยในการสื่อสารที่สามารถตอบโต้ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนหรือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน เป็นการแบ่งปันความรู้ ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยในการส่งเสริมองค์ความรู้ของผู้เรียนให้มีมุมมองที่กว้างขึ้น ตัวอย่าง เช่น Blog, Facebook หรือการโพสต์กระทู้ที่สามารถสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ผ่าน Blog ส่วนตัวของผู้เรียนสู่เพื่อนร่วมเรียนสามารถต่อขอข้อมูลการเรียนรู้ออกไปได้ไม่จำกัด โดยข้อมูลจะถูกตรวจสอบคัดกรองอยู่ตลอดโดยผู้สอน

บทสรุป

บทความที่กล่าวมาข้างต้นผู้เขียนนำเสนอเกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานการประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบผสมผสาน และความท้าทายของอาจารย์พยาบาลในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานรวมทั้งการประยุกต์ใช้ Web

2.0 โดยเชื่อมโยงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการสอนที่หลากหลายเพิ่มจากศตวรรษที่ 19 และ 20 ประกอบกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตนั้นส่งผลให้ผู้สอนไม่สามารถที่จะใช้รูปแบบการสอนแบบเดิมได้อีกต่อไป ทำให้การเรียนรู้แบบผสมผสานเข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้นตามความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในศตวรรษนี้ การเรียนรู้แบบผสมผสานจึงเป็นความท้าทายอย่างยิ่งของอาจารย์พยาบาลในการประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบผสมผสานซึ่งไม่ได้เป็นสิ่งที่ไกลตัวอาจารย์พยาบาลและ ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยการเรียนรู้แบบผสมผสานช่วยส่งเสริมและเติมเต็มช่องว่างการเรียนรู้แบบเผชิญหน้ากับการเรียนรู้แบบออนไลน์ และช่วยในการสร้างทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้แก่ผู้เรียน โดยผู้เขียนเสนอแนวคิดความท้าทายของอาจารย์พยาบาลในการจัดการ

เรียนรู้แบบผสมผสาน ออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย (1) ความท้าทายด้านการผสมผสานการเรียนรู้แบบเผชิญหน้ากับการเรียนออนไลน์ โดยอธิบายตามหลักการตั้งวัตถุประสงค์ที่ดี SMART (2) ความท้าทายด้านการผสมผสานวิธีการสอน อธิบายตามแนวคิด MIND และ (3) ความท้าทายด้านการผสมผสานสื่อการสอน อธิบายตามแนว VARK เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับอาจารย์พยาบาลในการนำมาประยุกต์ใช้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เติมเต็มช่องว่างระหว่างการเรียนแบบเผชิญหน้ากับการเรียนแบบออนไลน์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ตั้งไว้ รวมทั้งส่งเสริมทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ภายใต้อุปสรรคที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การนำ Web 2.0 มาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียนภายในสถานศึกษา รวมทั้งระหว่างผู้เรียนต่างสถานศึกษา

References

- Bernath, R. (2012). *Effectives approaches to blended learning for independent schools*. Retrieved from <http://www.testden.com/partner/blended%20learn.html>.
- Bonk, C. J., & Graham, C. R. (2003). *The handbook of blended learning: global perspectives, local designs*. San Francisco: Pfeiffer.
- Boyle, T., Bradley, C., Chalk, P., Jones, R., & Pickard, P. (2003). Using blended learning to improve student success rates in learning to program. *Journal of Educational Media*, 28(2-3), 165-178.
- Carman, J. M. (2005). *Blended learning designs five key ingredients*. Retrieved from <http://www.agilantlearning.com/pdf/Blended Learning Design.pdf>
- Colis, B., & Moonen, J. (2001). *Flexible learning in a digital world: Experiences and expectations*. London: Kogan-Page.
- Cottrell, D. M., & Robinson, R. A. (2003). Blended learning in an accounting course. *The Quarterly Review of Distance Education*, 4(3), 261-269.
- Driscoll, M. (2002). *Blended learning: Let's get beyond the hype*. Retrieved from https://www-07.ibm.com/services/pdf/blended_learning.pdf
- Finn, A., & Bucci, M. (2004). *A Case study approach to blended learning*. Retrieved from http://www.centra.com/download/whitepapers/CaseStudy_BlendedLearning.pdf

- Gecer, A. (2013). Lecturer-student communication in blended learning environments. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 13(1), 362-367.
- Heinze, A., & Procter, C. T. (2004). *Reflections on the use of blended learning: Education in a Changing Environment*. Retrieved from <http://www.ece.salford.ac.uk/proceedings/papers/ah>
- Insook, L., Junghoon, L., Eunmo, S., & Sunghee, J. (2006). A study on the development of collaborative learning model and behavioral elements in e-learning environment, *The Journal of Korean association of computer education*, 9(2), 27-36.
- Jinjo, S. (2007). *Development of blended learning model for computer programming language 1 in business computer study*. Doctor of Education Thesis, King Mongkut's University of Technology North Bangkok. (in Thai)
- Jussapalo, C. (2011). Information technology strategy with business strategy alignment and information technology effectiveness. *Chulalongkorn Business Review*, 33(130), 31-57. (in Thai)
- Kaewsuksai, R., & Jussapalo, C. (2013). Online social network: Facebook usage for the learners' development. *Princess of Naradhiwas University Journal*, 6(Special), 195-205. (in Thai)
- Khonsue, C. (2010). *The development of blended learning model in systems and analysis subject of Rajamangala University of Technology Isan Sakonnakhon Campus*. Doctor of Education Thesis, King Mongkut's University of Technology North Bangkok. (in Thai)
- Komaimphunnakul, T. (2011). *The development of blended learning activities on guitar 1 course upon music practical skill for undergraduate students*. Master of Education Thesis, Silpakorn University. (in Thai)
- Markovic, M. R. (2010). Advantages and disadvantages of e-learning in comparison to traditional forms of learning. *Annals of the University of Petroșani, Economics*, 10(2), 289-298.
- Meier, D. (2016). Situational leadership theory as a foundation for a blended learning framework. *Journal of Education and Practice*, 7(10), 25-30.
- Muangman, P., & Weahama, W. (2012). The development of blended learning model in graphic and printing technology for educational communication course for undergraduate students, faculty of education, Prince of Songkla University, Pattani Campus. *Journal of Education Prince of Songkla University Pattani Campus*, 23(3), 31-41. (in Thai)
- Namdej, N. (2014). Blended learning for nursing students. *Journal of Phrapokklao Nursing College*, 25(2), 31-41. (in Thai)
- Nawsuwan, K., & Jussapalo, C. (2014). Preparation of education management using information technology for the ASEAN community. *Princess of Naradhiwas University Journal*, 6(2), 156-168. (in Thai)
- O'Reilly, T. (2005). Web 2.0: compact definition?. Retrieved from <http://radar.oreilly.com/archives/2005/10/web-20-compact-definition.html>
- Osvaldo, M., & Coats, C. (2009). Integrated networks: National and international online experiences. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 10(1), 1-19.

- Panich, V. (2012). *The way to create learning for pupil in 21st century*. Bangkok: Tathata. (in Thai)
- Praboromarajchanok Institute for Health Workforce Development. (2016). *Didactic strategies: Lead by example*. Nonthaburi: Yutharin. (in Thai)
- Ruckbumrung, T. (2012). Blended learning. *Journal of Education RajabhatMahaSarakhm University*, 9(1), 31-40. (in Thai)
- Ruengrong, P., & et al. (2014). *Blend learning with the development of Thai education in 21st century*. Retrieved from <http://nueducation2556.blogspot.com/2014/02/blended-learning-21.html>.(in Thai)
- Seels, B., & Glasgow Z. (1997). *Making instructional design decisions*. New Jersey: Prentice Hall.
- Singh, H. (2003). Building effective blended learning programs. *Educational Technology Saddle Brook then Englewood Cliffs NJ*, 43(6), 51-54.
- Smith, J. M. (2001). *Blended learning: an old friend gets a new name*. Retrieved from <http://www.gwsae.org/Executiveupdate/2001/March/blended.htm>
- Sriumdee, P. (2013). The effects of blended learning by using problem solving learning activities of information technology subject on problem solving skills and learning achievement of Mathayomsuksa 2 students, Princess Sirindhorn's college. *Veridian E-Journal*, 6(2), 582-596. (in Thai)
- Staker, H., & Horn, M. B. (2012). *Classifying K-12 blended learning*. Retrieved from <http://www.innosightinstitute.org/innosight/wpcontent/uploads/2012/05/Classifying-K-12-blended-learning2.pdf>
- Wannapiroon, P. (2011). Blended learning: Principles into practice. *Journal of Vocational and Technical Education*, 1(2), 43-49. (in Thai)
- Won Sun Chen, & Adrian Yong Tat Yao. (2016). An empirical evaluation of critical factors influencing learner satisfaction in blended learning. *Universal Journal of Educational Research*, 4(7), 1667-1671.

